

Късата памет на Бриго Аспарухов за убийството на Георги Марков

Написано от Христо Христов
Сряда, 09 Март 2011 12:10

Бившият офицер от Първо главно управление на Държавна сигурност и шеф на Националната разузнавателна служба (1991-1997) о. р. ген. **Бриго Аспарухов** стана поредния кадър на ДС, който се вписа в схемата за манипулиране на общественото мнение по случая с убийството на писателя Георги Марков през 1978 г. в Лондон.

Това той направи с днешното си участие в сутрешния блок на ТВ 7 с водещ Николай Барекков. Въпреки че основната тема на разговора беше предстоящите президентски избори, водещият го попита за убийството на писателя.

Бившият шеф на разузнаването, който напусна политиката, след като от НАТО и ЕС реагираха остро срещу опита на Симеон Сакскобургготски да го назначи за координатор на специалните служби през 2003 г. и впоследствие беше неуспешен кандидат-кмет на БСП в София, обясни:

„Марков отишъл на лекар, защото се чувствал зле, но лекарят не предприел адекватни действия. Вместо да се направят елементарни лекарски действия, е изтърван един човек. Версията с чадъра звучи детски и измислено.“

Със същата теза, че британските лекари са виновни за смъртта на Георги Марков, следователят Андрей Цветанов се опита да „приключи“ българското разследване по случая през 2008 г., но малко по-късно беше отстранен, тъй като се оказа, че нито един от документите на Държавна сигурност, открити в архивите и уличаващи Първо главно управление в извършване на „мократата“ поръчка изобщо не фигурират в делото.

Сега и Бриго Аспарухов реши да се прави на „експерт“ по медицина и сбърка.

⋮

Защото всеки, който поне малко се е интересувал от случая, знае, че Марков е могъл да бъде спасен от лекарския екип, тъй като специалната бързо действаща отрова, която е вкарана чрез сачмата в тялото му, не е оставила следи и следователно лекарите не са могли да й противодействат, защото не са разполагали с антидот. Между другото всички тези въпроси са отдавна изяснени от българското и британското следствие, а по делото има съответните лекарски експертизи и заключения на една дузина лекари специалисти за разлика от Бриго Аспарухов.

Допълнителна подробност е, че от ТВ 7 вчера се свързаха с мен и ми предложиха да бъда записан за случая Марков, като записът щял да бъде пуснат в предаването на следващия ден (днес). Попитах кой ще участва в студиото по темата и ми беше отговорено, че това ще бъде Бриго Аспарухов. Отказах поканата с аргумента, че по този начин нямам възможност да защитя тезата си. От опит знам, че в подобни ситуации записаният предварително събеседник е вкаран в неизгодна позиция и обикновено се оказва употребен. Оказах се прав след изявата на Бриго Аспарухов.

Очевидно целта на Аспарухов не е била да се говори компетентно и да се каже истината. Още повече, че Бриго Аспарухов досега упорито е избягвал да отговаря на въпроси по този случай, твърдейки, че го е заварил, когато е станал шеф на разузнаването през 1991 г. и поради тази причина не е запознат с него.

Той е взимал отношение само веднъж и то в интервю пред мен през 2005 г. за документалната книга „Убийте „Скитник““. И в него казва съвсем други неща, които са част от фактите и събитията. Не вярвам генералът да е човек, който има къса в памет и да е „забравил“ какво е говорил.

Ще хвърля и малко подробности за начина, по който интервюто с него стана възможно. В един от разговорите ми с г-жа Ани Крулева, бивш директор на Националната следствена служба през 1993 г., когато България отказа да предаде досието на единствения заподозрян по случая – италианеца с датски паспорт Франческо Гулино – агент „Пикадили“ на Първо главно управление на ДС, тя се изпусна и разкри нещо, което дотогава не знаех и което беше много важно. А именно, че през септември 1993 г. при президента Желю Желев се е състояла среща с посланиците на Великобритания и Дания за досието на „Пикадили“, на която държавният глава е извикал самата Крулева и шефа на разузнаването Бриго Аспарухов.

След като този факт ми се потвърди от някои документи, които издирих, позвъних по телефона на бившия шеф на НРС и го поканих за интервю по случая Марков. Той веднага ме прекъсна с думите, че този случай го е заварил като директор на НРС и не е компетентен по него. Аз обаче му казах, че не го търся да си говорим общи неща, а го търся конкретно за неговото участие в срещата му при президента с британския и датски посланици през септември 1993 г. Настъпи кратко мълчание, след което с известна тежест в гласа Аспарухов каза: „Да, имаше такава среща и аз присъствах на нея. Заповядайте да разговаряме.”

Разговорът се състоя в офиса на „Дару Кар” на приятеля на Аспарухов Атанас Тилев, като генералът се придържаше към фактите и не си позволи да лансира обичайните за ДС-служителите „тези”. Той вече знаеше, че аз знам, но не знаеше колко точно знам и беше респектиран. Говореше съдържано и пестеливо. На тази среща го попитах какво се крие зад термина „остро мероприятие”, използван от разузнаването и дали е виждал документи за това. Той каза, че няма такива документи. Тогава му представих копие от строго секретното „Положение за работата на разузнавателното управление” от 1973 г.

В него черно на бяло е записано, че на Първо главно управление на ДС се разрешава да извършва остри мероприятия в трети страни срещу лица, които дейност е определена като "вражеска" срещу НРБ (Аспарухов ми заяви, че навремето е бил служител на средно ниво и оперативният състав не е бил запознат с устройствените документи за ПГУ, приемани от висшето партийно ръководство). Той ми върна документа, утвърден от Политбюро на ЦК на БКП с кратък коментар: „Вижте на кого подписа е на първата страница”. Естествено подписът беше на Тодор Живков.

За да има възможност да се направи паралел между казаното от Бриго Аспарухов днес и заявено преди няколко години, **Държавна сигурност.com** публикува интервюто с него, включено в книгата **„Убийте „Скитник”**, изд. „Сиела”, 2005 г.

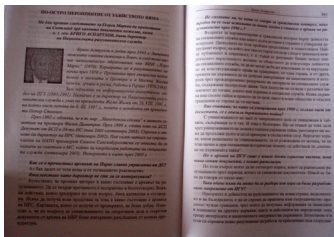
О. р. ген. БРИГО АСПАРУХОВ: По-остро мероприятие от убийството няма

Късата памет на Бриго Аспарухов за убийството на Георги Марков

Написано от Христо Христов
Сряда, 09 Март 2011 12:10

Не бях против следствието за Георги Марков да предостави на Скотланд ярд каквито документи пожелае, казва бившият директор на Националната разузнавателна служба

Бриго Аспарухов е роден през 1945 г. Завършва немската езикова гимназия в Ловеч, а след това висше икономическо образование във ВИИ "Карл Маркс" (1970). Кариерата му в разузнаването започва през 1970 г.

Преминава през специална подготовка в школата в Центъра и в Москва. Владее немски, гръцки и руски. Работи в Гърция (1978-1984). Зам.-началник на информационно-аналитичния отдел на ПГУ (1985-1991).

Назначен е за директор на Националната разузнавателна служба с указ на президента Желю Желев от 26. VIII. 1991 г., на който пост остава до 6. III. 1997 г., когато е освободен от президента Петър Стоянов.

През 1992 г. обявява, че т. нар. "Македонска сделка", е замесен съветник на премиера Филип Димитров.

През 1998 г. става член на БСП. Депутат от БСП в 39-то НС (юни 2001-септември 2003). Спряган е отново да директор на НРС (декември 2002). Под силен натиск на страни-членки на НАТО премиерът Симеон Сакскобургготки се отказва да го назначи за съветник в МС, който да координира работата на специалните служби (септември 2003).

Как се е прочиствал архивът на Първо главно управление на ДС?

- Аз бях далеч от тези неща и от тогавашното ръководство.

Впоследствие като директор не сте ли се интересували?

- Естествено, че проявих интерес в какво състояние е архива на разузнаването. Да се твърди обратното е несериозно и безотговорно. Всички действия, които предприех по този въпрос бяха адекватни и отговорни. Искях да получа ясна представа за това в какво състояние е архива на НРС. Картината, която се получи от проверките не беше добра. Известно е, че по въпроса за унищожаването на оперативни дела и секретни документи от архива на МВР беше извършено разследване от военна прокуратура.

Не смятате ли, че като се говори за граждански контрол, поне трябва да се знае истината за онова, което е ставало в архива на разузнаването през 1990 г.?

- Въпросът за парламентарния и граждански контрол върху дейността на специалните служби има много дълга история в страните с утвърдени демокрации. Дискусиите по този проблем продължават и понастоящем. Най-трудният въпрос, на който все още се търси отговор е къде е границата между публичност и секретност, т. е. търси се разумния баланс между непрекъснато нарастващото желание на обществото да контролира дейността на специалните служби, за да не могат да бъдат използвани те

за нарушаване на конституционните права на гражданите, от една страна, и от друга, грижата на държавата да не допусне накърняване на националните ѝ интереси, чрез преждевременно разкриване на материали на специалните служби, съдържащи засекретени данни. Тази дискусия ще се води с различен интензитет до тогава, докато има държава и специални служби. Всяка държава има своите тайни и правото да ги пази, както и всяко общество и отделен гражданин да желание и да се стреми да ги научава.

Вие считате, че като са унищожени през 1990 г. голяма част от досиетата, се е опазила държавната тайна?

- С унищожаването на част от оперативните дела са унищожени и тайните, съдържащи се в тях. И това е безспорно. Що се отнася до това дали чрез унищожаването на делата е опазена държавна тайна, разговорът ни може да продължи дълго и да се превърне в схоластичен спор. Вероятно хората, взели решението за унищожаването, са се ръководили от мотива, че по този начин и при тогавашния исторически момент, са действали за "опазване на държавната тайна".

Но в архива на ПГУ също е имало доста сериозна чистка, поне така сочат документи, с които разполагам.

- По този въпрос могат да ви отговорят хората, които са ръководили разузнаването през периода, когато са унищожени документите. Никой не бива да говори от тяхно име.

Така обаче няма да може да се разбере кои хора са били разработвани навремето от ПГУ?

- Приоритет в дейността на разузнаването. на всяка страна, включително и на българското, е да се стреми да привлича към сътрудничество предимно чужди граждани, чрез които да получава информация за замислите и плановете на другите държави, както и действията на определени лица срещу интересите и националната сигурност на държавата. Естествено е в този си стремеж всяко разузнаване да работи за привличане към сътрудничество и граждани на собствената си страна, особено такива, които имат чести контакти от различно естество с чужди граждани.

Разбира се, има изключение от това правило, но това сътрудничество крие много рискове и не е за предпочитане. Разузнаването никога не е било репресивен орган в класическия смисъл на това понятие, т. е. то не е разработвало лица, български граждани, от което да е последвала репресия или драстично нарушаване на човешките им права. Сигурно и тук е имало изключения, но аз нямам информация за такива случаи, поне през периода от последните 20 години.

А какво тогава е правил контраразузнавателеният отдел в разузнаването, който се е занимавал с българската имиграция?

- Този отдел е придобивал информация за дейността на българската емиграция в различните страни, както и информация за прояви и действия на български граждани, които по тогавашните критерии са обслужвали чужди интереси или са се поставили в услуга на чужди разузнавателни служби. Поради настъпилите демократични промени у нас през 1989 г. и отпадане на задачите на този отдел, той беше закрит. На негово място беше създадена структура, която изпълнява адекватни на новите процеси задачи, които не са обект на нашия разговор.

Какво е вашето мнение по случая с писателя Георги Марков?

- Мисля, че трябва да се изяснят два важни момента. Първо, каква са били действията на българските специални служби по българската емиграция. И второ, в какво се е състояла “неутрализацията” на тяхната антибългарска дейност. Такава “неутрализация” винаги е стояла като задача пред службите. Въпросът е дали от тогавашния режим са извършвани действия за физическо отстраняване на неудобните лица. Когато тези два въпроса се изяснят и случаят “Марков” ще се изясни.

Какви бяха ангажиментите на НРС към 1991 г., когато вие станяхте директор на службата?

- Аз наследих този случай. Заварих следователят Богдан Карайотов, който го разследваше. С писмено разпореждане на главния прокурор, съгласието на президента и директора на НСлС още преди аз да бъда назначен за директор, следователят работеше и на него му се представяха всички документи, които изискваше. Той имаше при нас собствен кабинет. Определих един оперативно грамотен работник да му помага в пълен обем за изясняване на тази задача.

През септември 1993 г. сте присъствали на среща при президента Желев заедно с Ани Крулева, директор на НСлС, на която британският посланик Ричард Томас и датския му колега Клаус Отто Капел за потърсили съдействие за предоставяне на ключови материали на ПГУ по случая “Марков”. Каква беше вашата позиция?

- Действително един ден президентът ме извика и аз присъствах на такава среща. Това, което казах беше: “Господа, най-голям интерес за разкриването на истината имат българското разузнаване и държава. Като директор на НРС аз също съм заинтересован да разбера каква е истината. Ние имаме следствие, което е в

Късата памет на Бриго Аспарухов за убийството на Георги Марков

Написано от Христо Христов
Сряда, 09 Март 2011 12:10

сътрудничество с вашето следствие. Каквото то пожелае може да бъде предоставено, но по преценка на НСлС и Главна прокуратура.

И досието на “Пикадили”?

- Всякакви документи за всичко. Нашата задача беше да дадем свобода на действие на следствието, да му предоставим всички документи и да му окажем необходимата помощ.

Запознат ли сте със съдържанието на тези документи и досиета, събрани в архива на ПГУ по случая?

- Не и никога не съм се интересувал. С тях работеше следствието и всички документи и дела се съхраняваха от тях.

Разговарял ли сте по този въпрос с главния прокурор Иван Татарчев?

- Не, не съм разговарял, тъй като това следствие не влизаше в моите компетенции.

А със следователя Богдан Карайотов?

- Не, не съм си позволявал да говоря със следователя по този въпрос по моя инициатива. Единствено съм подписвал негови искания за предоставянето на дела, които той е пожелал да проучва.

Някои от чуждите служби проявяваха ли интерес по случая “Марков”, докато вие бяхте директор на НРС?

- Ще ви кажа нещо, което се случи при едно от посещенията ми в САЩ по покана на ЦРУ, без да издавам някаква тайна. В неформална обстановка ми беше поставен въпроса за убийството на Георги Марков, с нюанс да си признаем, че ние сме го извършили. Отговорих, че по този въпрос активно работи нашето следствие и че то е в сътрудничество с английските си колеги. Единственото, което аз мога да направя е да информирам президента и правителството за поставения от тях въпрос.

Направихте ли това?

- Да, когато се върнах в София предадох становището им на президента и на премиера. Бих желал да подчертая, че след това през цялото време колегите от ЦРУ се държаха с нас много коректно. Същото важи и за англичаните. По мое време службата се отвори за първи път към сътрудничество с всички европейски и извъневропейски служби. Имахме 15 официални представители в различни страни.

Късата памет на Бриго Аспарухов за убийството на Георги Марков

Написано от Христо Христов
Сряда, 09 Март 2011 12:10

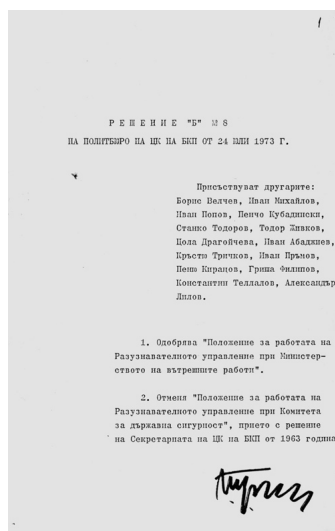

Когато сте работил в ПГУ вие били ли сте запознат с устройствените документи за работа на управлението?

- Не, такива документи на нас редовите разузнавачи не са ни били представяни.

Какво означава термина остри оперативно-агентурни мероприятия?

- Остри мероприятия са тези, които съдържат висока степен риск. Например опит за вербовка на чужд гражданин. Набелязаното лице може да се отдръпне, да предизвика скандал и да се стигне до разкриване на разузнавача и до двустранен или международен скандал.

Отвлечането на човек зад граница какво мероприятие е?

- Такова мероприятие може да бъде причислено към острите.

А убийството?

- По-остро мероприятие от това няма, ако се е случвало, в което лично аз за българското разузнаване не вярвам.

А какво означава да се извърши остро агентурно-оперативно мероприятие срещу лице, чиято дейност е определена като вражеска?

- Вероятно лицето трябва да бъде неутрализирано, в смисъл да му се повлияе да не работи срещу страната и строя, който е съществувал до 1989 г. Но ако има такъв документ тогава може да се коментира.

Заповядайте един такъв документ - "Положение за работата на разузнавателното управление при МВР" от 1973 г. В него е посочено, че то "планира, подготвя и извършва на територията на капиталистическите и развиващите се страни остри агентурно-оперативни мероприятия срещу обекти на противника и лица, които се занимават с активна вражеска дейност или са извършили престъпления срещу НРБ". Документът е приет от Политбюро на ЦК на БКП.

- Да (ген. Аспарухов разглежда внимателно документа и накрая се връща на първата

Късата памет на Бриго Аспарухов за убийството на Георги Марков

Написано от Христо Христов
Сряда, 09 Март 2011 12:10

страница, на която е изписан състава на Политбюро, одобрил “Положението”, върху който изпъква подписа на Тодор Живков).

Виждате, кой го е одобрил (посочва първа страница от решението на Политбюро).
Такива са били правилата, така се е действало.